

Architectuur

INTERVIEW ERIK EN RONALD RIETVELD

Prijswinnaar

RAAAF is dit jaar de winnaar van de European Prize for Architecture. Dat wordt deze week bekendgemaakt. De prijs, een initiatief van het European Center for Architecture Art Design and Urban Studies en het

Chicago Athenaeum, eert een levende architect wiens werk 'een belangrijke bijdrage levert aan de kunst en de mensheid. RAAAF wint de prijs met *Bunker 599*. Samen met Atelier de Lyon maakte het bureau

een ontwerp voor een doorgezaagde bunker langs de A2 bij Culemborg. Tot de eerdere winnaars behoren architectuurgrootheden als Santiago Calatrava en Alessandro Mendini.

Twee broers: de een is architect, de ander filosoof. Samen geven ze de toekomst vorm. Bureau RAAAF laat u anders denken.

Door Karolien Knols

Volop aan de bak

Vraag aan de broers Ronald en Erik Rietveld ('Oom Gerrit is géén familie') van de Amsterdamse multidisciplinaire studio RAAAF: Stel, jullie krijgen van de gemeente de opdracht om woningen te bouwen. Dan zegt Ronald (44), de architect van de twee, heel beslist nee. 'Te veel regels en voorwaarden, te weinig ruimte voor vrijheid.' En Erik (48), de filosoof: 'Veel architecten denken uitsluitend in vorm. Liefst die van een pik - een hoge toren. Dat is niet wat ik versta onder een visie hebben op een stad maken.'

Vraag aan het einde van het gesprek, als ze hun plannen voor een park op het Amsterdamse IJ hebben ontvouwd, een waanzinnig ontwerp met een hoofdrol voor 24 duwbakken, of ze het erg vinden als de stad het een stap te ver vindt gaan, en ze zeggen: 'Realisatie is belangrijk, maar nooit ons hoogste doel.'

Hier zijn ze sinds de oprichting van het bureau in 2006 zeer succesvol mee bezig: met gebouwde toekomstbeelden, strategische interventies en manifesten. Deze twee vrije en maatschappelijk geëngageerde geesten denken na over hoe wij gebruik (kunnen) maken van onze omgeving. Ze gaan er deze week over praten in de talkshow *Future Series* in Pakhuis de Zwijger in Amsterdam, een initiatief van onder andere Dutch Design Week.

Hun doorgezaagde bunker (samen met Atelier de Lyon) aan de A2 bij Culemborg was een aanklacht tegen de verkrampte manier waarop de overheid met erfgoed omgaat. Ronald: 'Je mag nog geen spijkertje slaan in een houten balk van een monument. Wij vinden: je moet erfgoed juist naar het heden toe trekken en voor mensen op een interessante manier ervaarbaar maken.' En kijk: met hun ingreep kreeg de bunker de status van rijksmonument.

Nog een bekend voorbeeld waarmee ze internationale prijzen wonen was het project *The End of Sitting*. De opdracht was: denk na over het kantoor van de toekomst. Ronald: 'Wat ons onderscheidt van andere bureaus is dat wij niet met het gebouw, maar met het lichaam aan de slag zijn gegaan. We hebben vijftien posities onderzocht waarin een mens ondersteund staand kan werken. En daarop hebben we ons ontwerp gebaseerd.'

Hun studio is aan het Amsterdamse IJ. Aan de overkant ligt Noord, een van de zich sterk ontwikkelende stadskernen van Amsterdam. Ze pakken er *Het Parool* van een week eerder bij. 'Am-

Het project *The End of Sitting*: vijftien posities waarin een mens ondersteund staand kan werken.

Foto Frederica Rijkenberg

sterdam 2025' staat voorop. 'Voller, anoniemer en nog bruisender.'

'Bah', zegt Ronald Rietveld.

'Voor Noord betekent het een verdubbeling van het aantal inwoners. De oorspronkelijke bevolking is grotendeels laagopgeleid. De PVV was er bij de laatste verkiezing de grootste partij. Daar komt een intocht bij van hoogopgeleiden die luxe appartementen met uitzicht op het IJ kopen. Amsterdam bouwt segregatie. En dan denken wij: is dat wat je wilt als stad?'

De computer gaat aan voor hun nieuwste project. De gemeente Amsterdam had gevraagd: denk eens na over de gevolgen van een brug naar Noord, wat dat betekent voor de stedelijke ontwikkeling.

Erik Rietveld: 'Al die nieuwe woningen ga je niet tegenhouden. Maar waarover je moet nadenken, met in je achterhoofd die tweedeling: hoe gaan die mensen elkaar ontmoeten? Publieke ruimte is amper ingepland.'

Hun voorstel heet *Trusted Strangers*, vertrouwde vreemden. 'Ken je dat, dat je iemand uit jouw buurt, die je regelmatig ziet maar met wie je nooit praat, ineens in New York tegenkomt? Dan heb je toch het idee: wij horen bij elkaar.'

Met hun drijvende park van 24 duwbakken willen de broers uitlokken dat de mensen uit allerlei sociaal-culturele groepen elkaar ontmoeten.

Iedereen maakt deel uit van meerdere subgroepen.

Ze hebben een animatiefilm gemaakt. Daar is vierduizend uur met de hand aan getekend. 'Ons werk heeft vaak iets maniakaals.' Het idee: voor elke duwbak is er een subgroep of een *affordance*. Dat laatste (de AF van RAAAF, Rietveld Architecture-Art-Affordances) betekent zoveel als: hoe kan men een ruimte of een object gebruiken? Erik Rietveld: 'Bij een park kun je denken aan een kampvuur maken, dieren aaien, of naar een concert luisteren. Bij een plek aan het water van de kade duiken of van het uitzicht genieten. We scheppen ruimten voor mensen uit verschillende groepen, maar met gedeelde interesses: pal naast elkaar plekken voor gothics en bootwerkers, we willen een duwbak voor leermannen en een Marokkaanse theetuin. Het Jordaanfeest naast een bak met robotica en vuur.'

Een bak voor klassieke muziekliefhebbers naast één voor street art.'

En wat als die subculturen elkaar niet blijken te verdragen? Ronald: 'We kunnen bakken verplaatsen. Of het werkt of niet werkt is een kwestie van uitproberen.'

We moeten er over nadenken, had de gemeente na de presentatie van de plannen gezegd. Zo gaat het vaak, zeggen de broers. Zoals ze al zeiden: of een project daadwerkelijk wordt uitgevoerd, is niet hun hoogste doel.

'We willen middels bouwkunst het denken aanzwengelen. *The End of Sitting* is aangekocht door Schunck in Heerlen en wordt daar nu ook als werkplek gebruikt. Bij de opdracht van de gemeente Amsterdam willen we dat er wordt nagedacht: hoe willen we dat het publieke domein er uitziet in 2025?'

Future Series, Pakhuis de Zwijger in Amsterdam, 30/6 om 20.00 uur.

Of hun project ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd is niet hun hoogste doel